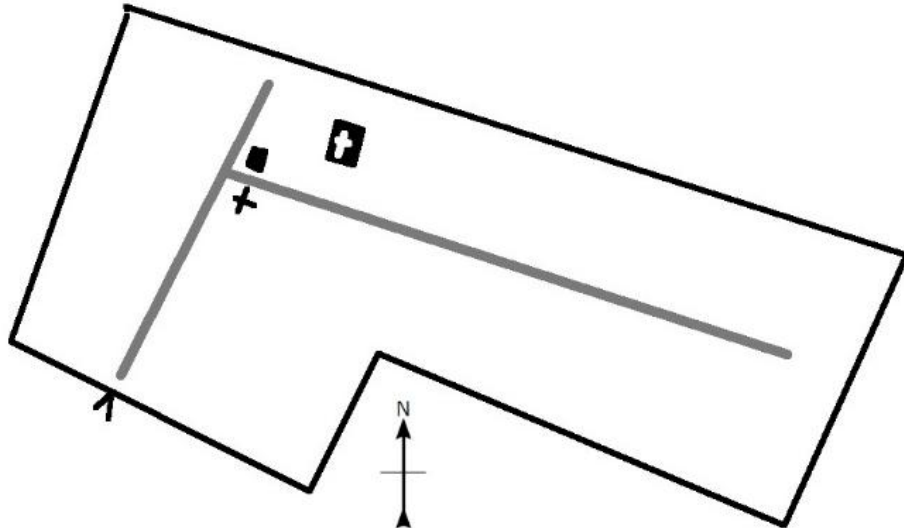

Karta ewidencyjna obiektu grobownictwa wojennego

Gmina: WYSOKA

Nr ewidencyjny: 3019094_1

Rodzaj obiektu ¹	Nazwa obiektu	Miejscowość
MOGIŁA ZBIOROWA	GRÓB OFIAR TERRORU NIEMIECKIEGO Z 1939 R.	WYSOKA
Zdjęcie – widok ogólny	Kategoria II wojna światowa	
		
Adres województwo / powiat / gmina	WIELKOPOLSKIE / PILSKI / WYSOKA	
ulica / lokalizacja opisowa	CMENTARZ PARAFIALNY ul. Ogrodowa, Wysoka	
Właściciel / zarządca terenu / działka nr	Parafia rzymsko-katolicka p.w. NMP Różańcowej w Wysokiej / 301909_4.0001.163	
Kwaterna, rząd / ewent. lokalizacja opisowa	Przy głównej alejce, w pobliżu kaplicy / 53°11'2.24"N 17°4'59.8"E (53.183956, 17.083278)	
Podstawowa informacja o pochowanych	OFIARY TERRORU NIEMIECKIEGO – 18 OSÓB	
Datowanie	Obecny nagrobek powstał w 2023r.	
Forma ochrony	GROB WOJENNY	
Wymiary (szer., głęb., wys.)	300 cm x 260 cm x 190 cm	
Material	Granit, metal	

Szkic sytuacyjny		Opis obiektu i inskrypcje	
		Miejsce pochówku oznaczone płytą poziomą na cokole, u węzłowia którego ustawiono trzy stele z inskrypcją. Środkowa stela u jej zwieńczenia krzyż łaciński z figurą umęczonego Jezusa Chrystusa. Na środku grobu ustawiono w poziomie metalowego orła w koronie na płycie podpartej na poduszce. <u>Inskrypcja na stronie 3</u>	
Stan zachowania i najważniejsze postulaty konserwatorskie		Bibliografia	Dane dot. osób pochowanych, okoliczności śmierci, pierwotnego miejsca pochówku; historia obiektu itp.
Gmina i Miasto Wysoka wykonała kapitalny remont grobu w drugiej połowie 2023 r. uzyskując dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Prace obejmowały m.in. montaż dwóch poziomych płyt granitowych, wykonanie nowej okładziny wokół pomnika z przodu i z prawej strony, wykończenie granitem, montaż dwóch nowych pionowych granitowych tablic oraz korektę wszystkich inskrypcji. Stan grobu po remoncie bardzo dobry.		1.)Archiwum WUW, <i>Miejsca Pamięci Narodowej Miasta i Gminy Wysoka</i>, opracowała J. Depta, Wysoka 2004. 2.)Baza IPN straty.pl [dostęp 22.01.24 r.] 3.) A.Kuligowska, <i>Der Volksdeutsche Selbstschuts w Wysokiej. Zbrodnia jako fakt źródłowy</i>, [w:] <i>Zapomniani kaci Hitlera. Volksdeutscher Selbstschutz w okupowanej Polsce 1939-1940. Wybrane zagadnienie</i>, red. I. Mazanowska, T. S. Ceran, Bydgoszcz-Gdańsk 2016, s. 249 - 260. 4.) Protokół ekshumacji i oględzin zwłok, Lista Strat PCK 4884, s. 27-32.	W dwóch egzekucjach, pierwsza w około 21 października (12 osób), druga 23 listopada 1939 r.(7 osób) na wzgórzach (tzw. Góry Wysockie) na zachód od miasta Wysoka, Niemcy, członkowie Selbstschutzu rozstrzelali 19 osób – 18 Polaków i jedną Żydówkę. Ciała osób pogrzebano na miejscu zbrodni, 20 lipca 1945 roku ekshumowano 18 Polaków i złożono w mogile zbiorowej na cmentarzu parafialnym w Wysokiej. Na steli środkowej są umieszczone osoby faktycznie pochowane w mogile, na stelach bocznych osoby upamiętnione symbolicznie (ofiary niemieckich obozów koncentracyjnych i więzień) Według protokołu ekshumacyjnego szczątki Żydówki Jadwiga Kirschtein pozostały w grobie na Wzgórzach Wysockich, gdzie prawdopodobnie spoczywają do dziś w nieoznakowanym grobie. <u>Wykaz ofiar z biogramami w załączniku nr 1.</u>
		Załączniki	
		Dokumentacja fotograficzna – stan na 23.10.2023 r. – w wersji elektronicznej. Załącznik nr 1 – wykaz ofiar terroru niemieckiego w 1939 r.	
Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data, podpis):		Krzysztof Wiśniewski 23.01.2024 r./ aktualizacja 3.06.2025	

Inskrypcja nagrobna:

PAMIĘCI POLAKÓW Z PARAFII WYSOCKIEJ ZAMORDOWANYCH PRZEZ NIEMCÓW W WIĘZIENIACH I OBOZACH KONCENTRACYJNYCH W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ Ś.P. KS. JAN JECHĘCKI – PROBOSZCZ WYSOCKI BEDERSKI EULOGIUSZ BORUCKI ANTONI BORZYPH FRANCISZEK DŁUGASZEWICZ MARIAN DOMEK WALENTY GROMOTKA GRZEGORZ JAGODZIŃSKI KAZIMIERZ KARAWSKI FRANCISZEK KOWALSKI JÓZEF KOWALSKI REMIGIUSZ KŁYSZ ANTONI KUHN BERNARD ŁÓJ JÓZEF MARCINIAK KAZIMIERZ MĘKA ROMAN	TU SPOCZYWA 18 POLAKÓW ROZSTRZELANYCH PRZEZ NIEMIECKI SELBSTSCHUTZ W GÓRACH WYSOCKICH W DNIACH 21.10.1939 R. ORAZ 20.11.1939 R. Ś.P. AUGUSTYNIAK BOLESŁAW AUGUSTYNIAK WŁADYSŁAW BEDERSKI PALMARIUSZ BŁOCH WŁADYSŁAW BURETA MAKSYMILIAN BURETA PAWEŁ CHWALISZEWSKI PIOTR GALAS FELIKS JESIONOWSKI ALEKSANDER KŁYSZ WŁADYSŁAW KONKOL JAN KOWALSKI MIKOŁAJ KUCZEROWSKI ANTONI LASECKI WALERIAN POWALISZ MARCIN SZAFRANEK BERNARD SZMEŁSZ TADEUSZ SZULC JAN POKAŻ MI MATKO TWOJEGO SYNA W GÓRNEJ KRAINIE – SALVE REGINA	+ NAGENGAST JAN NITZ JAN NOWAK STEFAN POLACHOWSKI DOMINIK PŁACZEK WANDA POPIEL WACŁAW ROSA EDWARD ROSA WIKTOR RYNKOWSKI HILARY SZYMANKIEWICZ EDMUND SZWEDA AMBROZY TADYPH FRANCISZEK TOMCZAK JAN WENDT EUZEBIUSZ WOJCZYŃSKI FRNACISZEK ZASADA MARIAN ZDRENKA BRONISŁAW
--	--	--